

<https://ssoss.ui.ac.ir/?lang=en>

Strategic Research on Social Problems

E-ISSN: 3041-8623

Vol. 14(1), 41-60

Received: 15.12.2024 Accepted: 03.02.2025

Research Paper

Thematic Analysis and Scientific Mapping of Resistance Economy Studies

Saleh Rahimi *

Associate professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Social Sciences, Razi University, Kermanshah, Iran
s.rahimi@razi.ac.ir

Faramarz Soheili

Associate professor, Department of Knowledge and Information Science, Payam-e Noor University, Tehran, Iran
f_soheili@pnu.ac.ir

Introduction

The increasing volume of scientific output and research related to the resistance economy has highlighted the need for a thorough and systematic analysis of these studies. This analysis aimed to identify strengths, weaknesses, research gaps, and future directions within the field. Conducting thematic analysis and mapping of scientific research in the resistance economy is crucial for revealing research patterns, academic trends, and underexplored areas. This study sought to support policymakers, researchers, and executives in developing and implementing more effective and coordinated policies. Given the significance of this topic, the present study aimed to assess the current state of resistance economy research using advanced thematic analysis and scientific mapping techniques, while also proposing strategies to enhance the quality and impact of such research.

Materials & Methods

This research utilized bibliometric techniques to analyze scientific literature. Data were processed using VOSviewer, UCINET, and BibExcel software. The dataset was extracted from the Islamic World Science Citation Center (ISC) by searching for the keyword "resistance economy" in the title field. The extracted data covering the past 12 years (2012–2023) comprised 528 documents containing 2,330 author keywords. Following extraction, the keywords were standardized and harmonized—for instance, singular and plural forms were unified and acronyms were expanded into full terms. After this standardization process, 1,159 unique keywords remained. For co-occurrence mapping, VOSviewer was employed. Initially, a symmetric matrix was generated in BibExcel, which was then converted into a correlation matrix with a cut-off point of 3, resulting in a 126x126 matrix where diagonal cells were set to zero. Cluster analysis was conducted using the K-means method in VOSviewer.

Discussion of Results & Conclusion

The strategic diagram highlighted the primary themes

identified during this period, notably in Quadrant 1: Resistance Economy (1), Lifestyle and Resistance Economy (9), and The Role of Entrepreneurship in Resistance Economy (11). These clusters were cohesive and central to the research domain, while dominating the network. Conversely, the cluster focusing on Techniques for Evaluation and Analysis of the Resistance Economy System (10) held less significance and impact compared to those in Quadrant 1. While it remained cohesive, it lacked centrality and represented a smaller, more specialized segment of the field. The emerging and declining areas of the network included clusters, such as Knowledge-Based Companies and Resistance Economy (3), Resistance Economy from the Perspective of the Supreme Leader (4), Resistance Economy in Textbooks (5), People-Centered Economy (6), Resistance Economy and External Threats (7), and The Role of Universities and Elites in Resistance Economy from the Perspective of the Supreme Leader (8). Quadrant 4 particularly highlighted clusters with untapped potential to become mainstream, such as Islamic Economics (2).

The findings also suggested that the aforementioned

*Corresponding author

Rahimi, S., & Soheili, F. (2025). Thematic analysis and scientific mapping of resistance economy studies. *Strategic Research on Social Problems*, 14(1), 41-60. <https://doi.org/10.22108/srsp.2025.143686.2062>

3041-8623/ © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/srsp.2025.143686.2062>

clusters were gaining prominence, underscoring the need for further research in the resistance economy. This called for policymakers and research planners to prioritize this field within academic and institutional agendas.

Certain clusters revealed research gaps that require attention in future studies. This research provided a comprehensive map to guide subsequent investigations and strengthen the academic foundation of resistance economy studies. Clusters like Resistance Economy in Educational Texts and The Role of Entrepreneurship in Resistance Economy reflected neglected dimensions that demanded in-depth exploration. Thus, this study was pivotal in advancing the field and proposing practical solutions.

Researchers were encouraged to focus on the emerging areas identified here, such as *Islamic Economy* and *People-Centered Approaches*, to foster innovation in resistance economy research. Based on the thematic clusters derived from co-word analysis, including the cluster of Resistance Economy in Textbooks, it is recommended that concepts, such as self-sufficiency, support for national production, optimal consumption, and related ideas, be integrated into school curricula and tailored to the educational levels of students.

Keywords: Resistance Economy, Islamic Economy, People-Centered Economy, Word Co-Occurrence, ISC Database.

پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی
سال چهاردهم، شماره پیاپی (۴۸)، شماره اول، ۱۴۰۴، ص ۴۱-۶۰
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۱/۱۵

مقاله پژوهشی

تحلیل موضوعی و ترسیم نقشه علمی پژوهش‌های مرتبط با حوزه اقتصاد مقاومتی

صالح رحیمی^{id}، دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

s.rahimi@razi.ac.ir

فرامرز سهیلی، دانشیار، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

f_soheili@pnu.ac.ir

چکیده

هدف: کتاب‌سنجی ابزاری است که امکان تحلیل انتشارات علمی و استنادات آنها را برای درک الگوها و روندهای پژوهش‌های علمی فراهم می‌کند. این مطالعه ساختار مفهومی پژوهش‌های مرتبط با اقتصاد مقاومتی را در پایگاه استنادی پایش علم و فناوری جهان اسلام (ISC) بررسی می‌کند و زیرحوزه‌ها و ابعاد مهم مفهوم اقتصاد مقاومتی را شناسایی می‌کند. روش: این پژوهش با استفاده از فنون کتاب‌سنجی و تحلیل هم‌رخدادی واژگان انجام شده است. تعداد ۵۲۸ مدرک از پایگاه آی‌اس‌سی بررسی شد تا روند پژوهش‌های مربوط به اقتصاد مقاومتی در بازه زمانی ۱۲ ساله (۱۳۹۱-۱۴۰۲) را شناسایی کنند. از تحلیل خوشه‌ای و نمودار راهبردی برای ترسیم ساختاری مفهومی پژوهش‌های حوزه اقتصاد مقاومتی استفاده شده است. یافته‌ها: یازده خوشه در حوزه اقتصاد مقاومتی شناسایی شدند که شامل (۱) اقتصاد مقاومتی؛ (۲) اقتصاد اسلامی؛ (۳) شرکت‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی؛ (۴) اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری؛ (۵) اقتصاد مقاومتی در متون درسی؛ (۶) اقتصاد مردم‌محور؛ (۷) اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی؛ (۸) نقش دانشگاه و نخبگان در اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری؛ (۹) سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی؛ (۱۰) فنون ارزیابی و تحلیل نظام اقتصاد مقاومتی و (۱۱) نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی هستند؛ علاوه بر این، با تحلیل محتوای مقالات منتشرشده در بازه زمانی ۱۲ ساله، موضوعات نوظهور در حوزه اقتصاد مقاومتی شناسایی شدند. نتیجه‌گیری: باتوجه به خلأ پژوهشی تحلیل کتاب‌سنجی در حوزه اقتصاد مقاومتی، پژوهش‌های این حوزه بررسی و حوزه‌های موضوعی و انتشارات برجسته شناسایی شد. نتایج این پژوهش می‌تواند به توصیف فهمی جامع از حوزه‌های پژوهش کنونی کمک کند و با شناسایی الگوها و روندهای پژوهشی تصویری جامع از ساختار و پویایی حوزه اقتصاد مقاومتی در پژوهش‌های علمی ارائه دهد و مبنایی برای جهت‌دهی مطالعات آینده باشد.

کلیدواژه‌ها: اقتصاد مقاومتی، اقتصاد اسلامی، اقتصاد مردم‌محور، هم‌رخدادی واژگان، پایگاه استنادی آی‌اس‌سی

* نویسنده مسئول

رحیمی، صالح و سهیلی، فرامرز. (۱۴۰۴). تحلیل موضوعی و ترسیم نقشه علمی پژوهش‌های مرتبط با حوزه اقتصاد مقاومتی. پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی، ۱۴(۱)، ۴۱-۶۰. <https://doi.org/10.22108/srsp.2025.143686.2062>

3041-8623/ © University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC-ND/4.0/ License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

<https://doi.org/10.22108/srsp.2025.143686.2062>

مقدمه

در سال ۱۳۸۹ رهبر انقلاب در دیدار با جمعی از کارآفرینان سراسر کشور، مفهوم اقتصاد مقاومتی را وارد ادبیات این حوزه کردند (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۹). اقتصاد مقاومتی به عنوان مفهوم اقتصادی و اجتماعی، در دنیای امروز که تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی به یکی از ابزارهای اصلی سیاست بین‌المللی تبدیل شده‌اند، اهمیت ویژه‌ای یافته است. این مفهوم، نه تنها به جنبه‌های اقتصادی بلکه به جنبه‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نیز توجه کرده است و تلاش می‌کند با تقویت توانمندی‌های داخلی، کاهش وابستگی به منابع خارجی و افزایش تاب‌آوری اقتصادی به حفظ و ارتقای امنیت و ثبات اقتصادی کشور کمک کند.

اقتصاد مقاومتی به معنای جایگزینی ورودی‌های محلی به جای ورودی‌های وارداتی و افزایش تجارت تهاتری است. هرچند در اقتصاد ایران ابعاد گسترده‌تری دارد (Kaab et al., 2021)، این مفهوم برای تاب‌آوری، مقاوم‌سازی، بحران‌زدایی و ترمیم ساختارها و نهادهای موجود است (فلاح و همکاران، ۱۴۰۱) و به دنبال آن است که با کاهش وابستگی‌ها و تأکید بر مزیت‌های تولید داخلی و تلاش برای خودکفایی زمینه توسعه و پیشرفت را مهیا سازد (رحیمی کلور و حمزه‌ای، ۱۳۹۷). به عبارتی، اقتصاد مقاومتی به شکل بومی‌شده اقتصاد اسلامی نظر دارد که در آن، مؤلفه‌های اقتصاد اسلامی تبلور عینی و عملیاتی بیابد (موسویان و بهاری، ۱۳۹۲). این نوع اقتصاد مدلی است که فراتر از اقتصاد بوده و شامل اقدامات استراتژیک و کلان در سیاست، فرهنگ، ورزش و جامعه با رویکرد مذهبی، ملی و محلی است (HassanpourHeydari et al., 2024).

کشورهای قدرتمند از تحریم‌های اقتصادی و جنگ‌های تجاری به عنوان ابزاری اقتصادی برای تحمیل شرایط خود بر دیگر کشورها برای دستیابی به نتایج مطلوب استفاده می‌کنند (Ghaffaryard et al., 2022). در دهه‌های اخیر، اقتصاد ایران به دلیل تحریم‌های گسترده بین‌المللی با چالش‌های متعددی مواجه شده است. این تحریم‌ها که بیشتر با هدف محدود کردن توانایی‌های اقتصادی و استراتژیک کشور اعمال شده‌اند، آثار منفی درخور توجهی بر ذخایر ارزی، تجارت بین‌المللی، تولید

داخلی و توسعه اقتصادی برجای گذاشته‌اند. در این شرایط، اقتصاد مقاومتی به عنوان راهبرد کلیدی برای مقابله با این فشارها مطرح شده است. این رویکرد با تأکید بر بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های داخلی، کاهش وابستگی به منابع خارجی، تقویت صادرات غیرنفتی و توسعه صنایع دانش‌بنیان می‌تواند به عنوان نقشه راهی برای تاب‌آوری و پیشرفت اقتصادی کشور عمل کند.

رشد تولیدات علمی و پژوهش‌های مرتبط با اقتصاد مقاومتی ضرورت تحلیل جامع و نظام‌مند این پژوهش‌ها را برای شناسایی نقاط قوت، ضعف، خلأهای پژوهشی و مسیرهای آینده ضروری کرده است؛ بنابراین، تحلیل موضوعی و ترسیم نقشه علمی پژوهش‌های مرتبط با حوزه اقتصاد مقاومتی، اقدامی لازم برای شناسایی الگوهای تحقیقاتی، روندهای علمی و حوزه‌های مغفول‌مانده است. این مطالعه می‌تواند سیاست‌گذاران، پژوهشگران و مدیران اجرایی را در جهت طراحی و اجرای سیاست‌های مؤثرتر و هماهنگ‌تر یاری کند. باتوجه به اهمیت این موضوع، این مطالعه به دنبال آن است که با استفاده از روش‌های نوین تحلیل موضوعی و ترسیم نقشه علمی، وضعیت پژوهش‌های مرتبط با اقتصاد مقاومتی را بررسی کند و راهکارهای مناسبی برای بهبود کیفیت و اثربخشی این پژوهش‌ها ارائه دهد.

بررسی پیشینه

تحلیل هم‌واژگانی^۱ در بسیاری از حوزه‌ها به کار رفته است؛ از قبیل کشف دانش (Wang et al., 2015)، مهندسی دانش (Liu, 2019 & Liu)، سواد اطلاعاتی (Onyancha, 2020; Pinto et al., 2020; Li et al., 2021; Chen et al., 2021; Hicks et al., 2023)، سواد مالی (Kumar & Kumar, 2023; Shollapur et al., 2023)، سواد دیجیتال (Park et al., 2021)، سواد سلامت (Paucar-Caceres et al., 2023)، سازمان‌دهی دانش (دانش و نعمت‌اللهی، ۱۳۹۹)، سردردهای ضربان‌دار (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹)، مطالعات آموزش عالی ایران (رحیمی و همکاران، ۱۴۰۰)، بیماری‌های عفونی (دانش و قوبدل، ۱۴۰۲)، هم‌رخدادی واژگان

^۱. Co-word analysis

شکاف را با ارائه مدلی از مقاومت متحرک^۷ پر کند. وی توضیح می‌دهد که چگونه بسیج از پایین به بالا و بالا به پایین می‌تواند تقاضا برای ظرفیت نهادی ایجاد کند. کالب همچنین، استدلال می‌کند که نخبگان سیاسی ایران با آغاز پویش‌ها^۸ از بالا به پایین به تحریم‌ها پاسخ دادند و به کارگران مراجعه کردند و نیز وحدت سرمایه-کار را ترویج کردند و خواستار تعهد دولت به توسعه شدند. پویش‌ها دولت را قادر ساخت تا جلوی فرار سرمایه را بگیرد و شرکت‌ها را به مسیرهای سودآورتر و متمرکز بر رشد هدایت کند؛ به این ترتیب، مقاومت کارگری به طرز غیرمنتظره‌ای به تحقق فراخوان‌های رهبر انقلاب برای اقتصاد مقاومتی کمک کرد. یافته‌ها نشان داد که حمایت سیاسی از بسیج کارگران در مواجهه با تحریم‌ها می‌تواند منجر به منافع اقتصادی شود.

رحیمی کلور و حمزه‌ای (۱۳۹۷) اظهار داشتند که اقتصاد اسلامی الگویی کامل برای اقتصاد مقاومتی است؛ زیرا اقتصاد در یک نظام اسلامی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های علم اقتصاد و مکتب اقتصادی را توأمان دارد و از نهادهای اقتصادی و اجتماعی مناسب هم بهره‌مند می‌شود.

یافته‌های پژوهش صفاهیه (۱۴۰۰) نشان داد که اکثریت ناشران مشکلات مالی و چالش‌های زیادی تجربه می‌کنند. از منظر آنان به کارگیری راهکارهایی همچون حمایت دولت در قالب اعطای تسهیلات و اصلاح نظام بازاریابی، تبلیغات و توزیع در حوزه نشر کتاب، دانش‌محورکردن صنعت نشر، مدیریت مصرف و استفاده حداکثری از منابع مادی و انسانی تأثیر مثبت و معنی‌داری در تحقق اقتصاد مقاومتی در شرایط فعلی خواهد داشت.

پژوهش منظم قلعه‌جوقی و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد که استراتژی مناسب برای گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی با استفاده از شبکه‌های اجتماعی باید با تمرکز بر استفاده بهینه از فرصت‌های موجود بر تقویت هرچه بیشتر نقاط قوت و کمینه‌سازی نقاط ضعف داخلی تأکید کند. همچنین، برای شکل‌دادن افکار عمومی و آمادگی روانی آحاد جامعه در راستای مقاوم‌سازی درون‌زای اقتصاد می‌توان از ظرفیت‌های

کتاب‌های کتابداری (دانش و همکاران، ۱۴۰۳) و حوزه سواد (رحیمی و همکاران، ۱۴۰۳).

جلیلی پیران و سلیمانی دورچه^۱ (۲۰۱۵) به نقش اقتصاد مقاومتی در شرایط داخلی و در حقوق بین‌الملل پرداختند و درباره چالش‌های اجرای اقتصاد مقاومتی از منظر حقوق بین‌الملل بحث کردند.

نتایج مطالعه کعب^۲ و همکاران (۲۰۲۱) نشان داد که اجرای اقتصاد مقاومتی با وجود دستاوردهای درخور توجه در نفت، گاز و پتروشیمی در سایر بخش‌ها با شکست مواجه شده است؛ علاوه‌براین، سوء مدیریت در توزیع ارزهای خارجی یکی دیگر از مسائل در اجرای اقتصاد مقاومتی در ایران است.

یافته‌های پژوهش غفاری‌فرد^۳ و همکاران (۲۰۲۲) نشان داد که اعمال تحریم‌های اقتصادی قوی در بلندمدت نه تنها در دوره تحریم بلکه در دوره پس از تحریم، تجارت بین ایران و افغانستان را افزایش داده است؛ بنابراین، توسعه همکاری‌های تجاری بین دو کشور، تسهیل امور تجاری و گسترش همکاری‌های مشترک منطقه‌ای و بین‌المللی باید در دستور کار سیاست‌گذاران اقتصادی در ایران و افغانستان قرار گیرد.

یافته‌های پژوهش حسن‌پور حیدری^۴ و همکاران (۲۰۲۴) ۱۴ دسته‌بندی برای طراحی مدل توسعه اقتصادی ورزش‌های سوارکاری با رویکرد اقتصاد مقاومتی شناسایی کرد. آنها بیان داشتند که متولیان ورزش و فدراسیون سوارکاری جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی به توسعه اقتصادی، الزامات قانونی و حمایت‌های خود را به‌منظور افزایش استانداردهای ساخت‌وساز در مجاورت اماکن ورزشی و فضاها فراهم کنند.

کالب^۵ (۲۰۲۴) در پژوهشی به این مبحث پرداخت که چگونه دولت‌ها در مواجهه با تحریم، توسعه اقتصادی را حفظ می‌کنند. وی اظهار داشت که مطالعات اخیر، مقاومت اقتصادی^۶ را به‌عنوان ویژگی یک سیستم قبل از شوک بررسی کرده‌اند. با استفاده از مورد ایران هدف کالب این بود تا

¹ Jalilipiran & Soleymanidorche

² Kaab

³ Ghaffary Fard

⁴ Hassanpour

⁵ Kalb

⁶ Economic resilience

⁷ Mobilized resilience

⁸ Campaign

شبکه‌های اجتماعی استفاده کرد.

یافته‌های پژوهش فلاح و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد که «توانمندسازی تسهیل‌گرانه» و «ظرفیت‌سازی حمایتی» به همراه تعاملات هم‌آفرینانه در قالب «هم‌افزایی پویا» منجر به «اقدامات مقاومتی چندگانه» شده که در رفع چالش‌های پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی و در نتیجه اجرای موفق آن در صنعت نفت مؤثر است.

غفاری فرد و علمدار (۱۴۰۲) بیان داشتند که سیاست‌گذاران اقتصادی برای ارتقای شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در استان‌ها به‌ویژه استان‌های کمتر توسعه‌یافته می‌بایست سیاست‌های عدالت بنیانی و ارتقای شاخص‌های اقتصاد دانش‌بنیان را در دستور کار خود قرار دهند.

پژوهش‌های انجام‌شده درباره اقتصاد مقاومتی نشان می‌دهند که این رویکرد باوجود موفقیت در حوزه‌هایی مانند نفت و گاز در برخی بخش‌ها با چالش‌هایی نظیر سوءمدیریت منابع مواجه بوده است. تحریم‌ها باعث تقویت همکاری‌های تجاری بین ایران و برخی کشورهای منطقه شده است. همچنین، استفاده از ظرفیت‌های شبکه‌های اجتماعی برای گفتمان‌سازی و افزایش آگاهی عمومی، نقش مؤثری در تقویت مقاومت اقتصادی دارد؛ علاوه‌براین، توانمندسازی، عدالت‌محوری و ارتقای شاخص‌های اقتصاد دانش‌بنیان به‌عنوان راهکارهای کلیدی برای رفع چالش‌های اجرای اقتصاد مقاومتی شناخته شده‌اند. مطالعاتی نیز، بر نقش سیاست‌های حمایتی دولت، بهبود زیرساخت‌های قانونی و توجه به پویای اجتماعی در تقویت اقتصاد مقاومتی تأکید داشته‌اند. این مطالعات نشان می‌دهند که اقتصاد مقاومتی نیازمند رویکردی جامع و چندبُعدی است که شامل ابعاد حقوقی، اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی می‌شود.

روش‌شناسی تحقیق

تحلیل هم‌واژگانی، الگوها و روندهای یک رشته خاص را با اندازه‌گیری قدرت ارتباط اصطلاحاتی نشان می‌دهد که نماینده انتشارات مربوط به آن حوزه هستند. ویژگی اصلی تحلیل هم‌واژگانی این است که ساختار فکری یک رشته

خاص را به‌صورت نقشه‌های فضای مفهومی این حوزه، دیداری‌سازی می‌کند و یک سری زمانی از چنین نقشه‌هایی، ردی از تغییرات در فضای مفهومی ایجاد می‌کند (Ding et al., 2001). پژوهش حاضر با استفاده از فنون کتاب‌سنجی^۱ انجام شده است. با استفاده از نرم‌افزارهای ووس و یوور^۲، یوسی‌آنت^۳ و بیب‌اکسل^۴ داده‌های پژوهش پردازش شدند. داده‌های این پژوهش از مؤسسه استنادی و پایش علوم و فناوری جهان اسلام و با استفاده از کلیدواژه اقتصاد مقاومتی در فیلد عنوان استخراج شد.

داده‌های استخراج‌شده طی ۱۲ سال گذشته از ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۲ شامل ۵۲۸ مدرک بود. در این مدارک، نویسندگان از تعداد ۲۳۳۰ کلیدواژه استفاده کرده‌اند. پس از استخراج کلیدواژه‌ها، یکدست‌سازی و استانداردسازی مفاهیم صورت گرفت. برای مثال: کلمات مفرد و جمع یکدست شدند، سرواژه‌ها (اکرونیم) به‌صورت عبارت کامل، یکدست شدند و غیره. بعد از استانداردسازی کلیدواژه‌ها تعداد ۱۱۵۹ واژه منحصربه‌فرد باقی ماند. برای ترسیم نقشه هم‌رخدادی از نرم‌افزار ووس و یوور استفاده شد. ابتدا در نرم‌افزار بیب‌اکسل ماتریس متقارن ایجاد شد و سپس ماتریس خام به ماتریس همبستگی تبدیل شد. نقطه برش برای ایجاد ماتریس عدد ۳ در نظر گرفته شد. با انتخاب این نقطه برش، ماتریس ۱۲۶ در ۱۲۶ ایجاد شد. ارزش سلول‌های مورب ماتریس برابر صفر در نظر گرفته شد. برای ترسیم نقشه از روش تحلیل خوشه‌ای با روش کی‌میز^۵ در نرم‌افزار ووس و یوور استفاده شد.

ارائه یافته‌ها

نتایج حاصل از تحلیل داده‌های مرتبط با اقتصاد مقاومتی نشان می‌دهد که درمجموع ۵۲۸ مدرک منتشر شده است که در عنوان آنها کلمه اقتصاد مقاومتی وجود دارد. اولین مقالات در سال ۱۳۹۱ منتشر شده است. تعداد مفاهیم و کلیدواژه‌های منحصربه‌فرد در این پژوهش، معادل ۱۱۵۹ واژه بود.

¹ Bibliometric technique

² VOSviewer

³ Ucinet

⁴ Bibexcel

⁵ K-means

توزیع فراوانی مفاهیم حوزه اقتصاد مقاومتی براساس میزان هم‌رخدادی واژگان

توزیع فراوانی مفاهیم پراستفاده در دوره بررسی شده در جدول ۱ نمایش داده شده است.

جدول ۱- بیست مفهوم پراستفاده حوزه اقتصاد مقاومتی به ترتیب فراوانی

Table 1- Twenty most frequently used concepts in the resistance economy domain

شماره	مفهوم	فراوانی	شماره	مفهوم	فراوانی
۱	اقتصاد مقاومتی	۴۴۹	۱۱	روش داده بنیاد	۱۳
۲	تحریم اقتصادی	۲۷	۱۲	دانشگاه	۱۳
۳	ایران	۲۳	۱۳	اقتصاد	۱۳
۴	مقام معظم رهبری	۱۸	۱۴	کارآفرینی	۱۲
۵	اقتصاد دانش‌بنیان	۱۸	۱۵	اقتصاد ایران	۱۲
۶	سیاست‌های اقتصاد مقاومتی	۱۸	۱۶	رشد اقتصادی	۱۱
۷	دانش بنیان	۱۶	۱۷	تاب آوری	۱۰
۸	اقتصاد اسلامی	۱۵	۱۸	تولید ملی	۱۰
۹	راهبرد	۱۳	۱۹	سرمایه اجتماعی	۱۰

از تعداد ۵۲۸ سند بررسی شده ۲۳۳۰ کلیدواژه شناسایی شدند. پس از تحلیل و یکدست‌سازی مفاهیم تعداد ۱۱۵۹ کلیدواژه منحصر به فرد باقی ماند. مفاهیمی که فراوانی آن ۱۰ و بیشتر است در جدول ۱ نمایش داده شده است. مفاهیم اقتصاد مقاومتی، تحریم اقتصادی و ایران به ترتیب با فراوانی ۴۴۹، ۲۷ و ۲۳ در رتبه‌های اول تا سوم قرار گرفتند. کلیدواژه اقتصاد مقاومتی با بسامد ۴۴۹ دارای بالاترین فراوانی است.

سایر کلیدواژه‌ها شامل تحریم اقتصادی (۲۷ بار) و ایران (۲۳ بار) بسامد داشته‌اند. علاوه بر مفاهیم پرتکرار که در بالا ذکر شد، جدول ۲ نمایانگر بیست زوج هم‌رخدادی پرتکرار در بازه زمانی بررسی شده است.

جدول ۲ مفاهیمی را نشان می‌دهد که بالاترین هم‌رخدادی را با هم دارند. این مفاهیم به صورت هم‌زمان در دو مدرک نمایان بوده‌اند؛ کلماتی مانند:

جدول ۲- زوج‌های پرتکرار کلیدواژه‌های اقتصاد مقاومتی به ترتیب فراوانی طی دوره بررسی شده

Table 2- Most frequent pairs of resistance economy keywords

ردیف	هم‌رخدادی	فراوانی	ردیف	هم‌رخدادی	فراوانی
۱	تحریم اقتصادی	۲۶	۱۱	روش داده نیاد	۱۰
۲	ایران	۲۰	۱۲	تولید ملی	۱۰
۳	مقام معظم رهبری	۱۶	۱۳	اقتصاد مقاومتی	۱۰
۴	اقتصاد مقاومتی	۱۵	۱۴	رشد اقتصادی	۹
۵	اقتصاد مقاومتی	۱۴	۱۵	تحلیل محتوا	۹
۶	کارآفرینی	۱۲	۱۶	برنامه درسی	۹
۷	راهبرد	۱۱	۱۷	تاب‌آوری	۸
۸	دانشگاه	۱۱	۱۸	سیاست‌های کلان	۸
۹	اقتصاد مقاومتی	۱۱	۱۹	توسعه	۸
۱۰	دانش بنیان	۱۰	۲۰	آسیب‌پذیری اقتصادی	۸

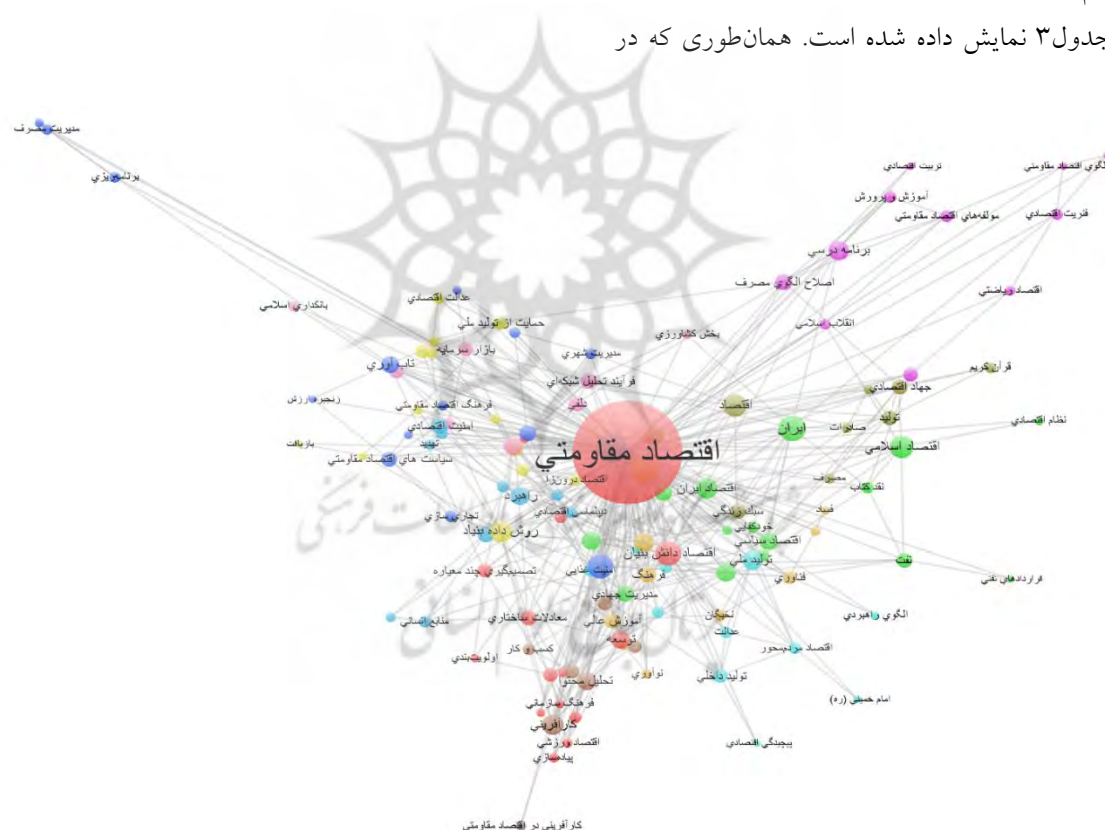
با نگاهی به جدول ۲ درمی‌یابیم که زوج‌های هم‌رخدادی تحریم اقتصادی-اقتصاد مقاومتی، ایران-اقتصاد مقاومتی و مقام معظم رهبری-اقتصاد مقاومتی دارای بیشترین هم‌رخدادی در این بازه زمانی هستند. به‌طورکلی، می‌توان گفت مفهوم اقتصاد مقاومتی در ترکیب با مفاهیم متعدد استفاده شده است.

خوشه‌بندی مفاهیم حوزه اقتصاد مقاومتی براساس تحلیل خوشه‌ای

به منظور مشخص شدن تعداد خوشه‌ها از بخش تحلیل خوشه‌ای نرم‌افزار وس‌ویور استفاده شد که تصاویر آن در شکل ۱ و جدول ۳ نمایش داده شده است. همان‌طوری که در

این تصویر مشخص است مفاهیم حوزه اقتصاد مقاومتی در بازه زمانی بررسی شده در ۱۱ خوشه قرار می گیرند.

نتایج حاصل از شکل ۱ نقشه هم‌رخدادی واژگان نشان می دهد که مفاهیم حوزه اقتصاد مقاومتی شامل خوشه های اقتصاد مقاومتی، اقتصاد اسلامی، شرکت های دانش بنیان و اقتصاد مقاومتی، اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری، اقتصاد مقاومتی در متون درسی، اقتصاد مردم محور، اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی، نقش دانشگاه و نخبگان در اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری، سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی، فنون ارزیابی و تحلیل نظام اقتصاد مقاومتی و نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی می شود.

شکل ۱- نقشه هم‌واژگانی مدارک حوزه اقتصاد مقاومتی

Fig 1- Documents co-word map

در جدول ۳ نام خوشه‌ها و زیرشاخه‌های مهم آنها همراه با وزن هر زیرشاخه نمایش داده شده است.

جدول ۳- اسامی خوشه‌ها و زیرشاخه‌های حوزه اقتصاد مقاومتی

Table 3- Clusters and sub-clusters in resistance economy field

شماره خوشه	نام خوشه	مفاهیم مهم	وزن	شماره خوشه	نام خوشه	مفاهیم مهم	وزن
۱	اقتصاد مقاومتی	اقتصاد مقاومتی	۱۲۱۸	۶	اقتصاد مردم‌محور	تولید ملی	۴۲
		اقتصاد دانش‌بنیان	۷۴			تولید داخلی	۲۲
		توسعه	۳۸			اقتصاد مردم‌محور	۱۸
		توسعه اقتصادی	۲۴			امنیت غذایی	۱۸
		شاخص	۲۴			توسعه پایدار	۱۸
		صنعت ورزش	۱۸			برونگرایی	۱۶
		گردشگری	۱۶			عدالت	۱۶
		اقتصاد ورزشی	۱۲			امنیت ملی	۱۲
		پیاده‌سازی	۱۲			الگوی راهبردی	۱۰
		خط‌مشی‌گذاری	۱۲			امام خمینی (ره)	۸
		مدیریت دانش	۱۲			پیچیدگی اقتصادی	۶
۲	اقتصاد اسلامی	اولویت‌بندی	۱۰	۷	اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی	تحریم اقتصادی	۱۰۴
		صنعت نفت و گاز	۱۰			راهبرد	۴۰
		ایران	۷۶			امنیت اقتصادی	۳۰
		اقتصاد اسلامی	۶۰			تحلیل مضمون	۳۰
		اقتصاد ایران	۵۰			پدافند غیرعامل	۱۸
		تاب‌آوری اقتصادی	۳۸			دیپلماسی اقتصادی	۱۸
		درون‌زایی	۳۸			قاجاق کالا	۱۸
		رشد اقتصادی	۳۶			منابع انسانی	۱۸
		اقتصاد سیاسی	۳۴			تجارت خارجی	۱۶
		مدیریت جهادی	۳۲			تهدید	۱۴
		نفت	۲۸			بهره‌وری	۱۲
۳	ترکات‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی	خودکفایی	۱۸	۸	معظم رهبری	مقام معظم رهبری	۸۴
		دولت	۱۸			دانشگاه	۴۶
		پایداری اقتصادی	۱۲			فرهنگ	۳۰
		نظام اقتصادی	۱۰			آموزش عالی	۲۸
		قراردادهای نفتی	۸			فناوری	۲۰
		دانش‌بنیان	۷۲			کارآفرینی سازمانی	۱۸
		تاب‌آوری	۳۶			نخبگان	۱۶
		سرمایه اجتماعی	۳۰			شفافیت	۱۲
		سیاست‌های اقتصاد مقاومتی	۲۶			نوآوری	۱۲
		تجاری‌سازی	۱۶			فساد	۱۰
		حکمرانی خوب	۱۴				
		مدیریت شهری	۱۴				
		مدیریت مصرف	۱۴				
		فرهنگ اقتصاد مقاومتی	۱۲				
		حاکمیت شرکی	۱۰				
		فرهنگ اقتصادی	۱۰				
		زنجیره ارزش	۸				

شماره خوشه	نام خوشه	مفاهیم مهم	وزن	شماره خوشه	نام خوشه	مفاهیم مهم	وزن
۴	اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری	روش داده‌بنیاد	۵۶	۹	شبکه زندگی و اقتصاد مقاومتی	اقتصاد	۶۰
		سیاست‌های کلان	۳۰			مقاومت	۳۸
		بیانات مقام معظم رهبری	۲۲			سبک زندگی	۲۸
		حمایت از تولید ملی	۲۰			تولید	۲۶
		شاخص ترکیبی	۲۰			جهاد اقتصادی	۲۶
		ثبات اقتصادی	۱۸			قرآن کریم	۱۴
		اقتصاد درون‌زا	۱۶			مصرف	۱۴
		عدالت اقتصادی	۱۶			امنیت	۱۲
		آسیب‌پذیری اقتصادی	۱۴			صادرات	۱۲
		رونق تولید	۱۴				
		ملی‌گرایی مصرفی	۱۲				
۵	اقتصاد مقاومتی در منظر دینی	برنامه درسی	۴۲	۱۰	فنون ارزشی و تحلیل نظام اقتصاد مقاومتی	تکنیک دیماتل	۴۰
		اصلاح الگوی مصرف	۳۲			فرایند تحلیل شبکه‌ای	۳۲
		مقاومت اقتصادی	۲۴			دلفی	۲۶
		آموزش و پرورش	۱۸			بازار سرمایه	۲۲
		مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی	۱۶			تأسیس	۲۲
		انقلاب اسلامی	۱۴			تأمین مالی	۱۸
		فنریت اقتصادی	۱۴			بانکداری اسلامی	۱۴
		اقتصاد ریاضتی	۱۲			بخش کشاورزی	۱۰
		الگوی اقتصاد مقاومتی	۸				
		تربیت اقتصادی	۸				
شماره خوشه	نام خوشه	مفاهیم مهم	وزن	شماره خوشه	نام خوشه	مفاهیم مهم	وزن
۱۱	نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی	کارآفرینی	۵۰			کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی	۱۲
		تحلیل محتوا	۴۰				
		رسانه	۲۴				
		فضای مجازی	۲۴				
		گفتمان اقتصاد مقاومتی	۲۰				
		کسب‌وکار	۱۶				

برخوردارند.

دومین خوشه به مفهوم «اقتصاد اسلامی» اختصاص یافت. اقتصاد اسلامی مجموعه‌ای از گزاره‌های دینی است که به‌عنوان بستر و زیربنای نظام اقتصادی تلقی شده و غایاتی که دین در زمینه اقتصاد برای انسان ترسیم کرده است (هادوی، ۱۳۷۸: ۴۵). مفاهیمی مانند اقتصاد اسلامی، اقتصاد ایران، تاب‌آوری اقتصادی، درون‌زایی، مدیریت جهادی، خودکفایی و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

با استفاده از الگوریتم خوشه‌بندی کی-مینز^۱ در نرم‌افزار وس ویور^۲ خوشه‌ها مشخص شد. همان‌طوری که در شکل ۱ و جدول ۳ مشاهده می‌شود، خوشه اول به مفهوم «اقتصاد مقاومتی» اختصاص یافته است؛ زیرا دارای بالاترین وزن در خوشه است. همچنین، مفاهیمی مانند اقتصاد مقاومتی، اقتصاد دانش‌بنیان، توسعه، توسعه اقتصادی و صنعت نفت و گاز در این خوشه هستند و در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالایی

^۱ K-means clustering

^۲ VOSviewer

غیرعامل، تجارت خارجی و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند. هشتمین خوشه به مفهوم «نقش دانشگاه و نخبگان در اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری» اختصاص یافت و مفاهیمی مانند مقام معظم رهبری، دانشگاه، فرهنگ، آموزش عالی، فناوری، نخبگان و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

نهمین خوشه به مفهوم «سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی» اختصاص یافت و مفاهیمی مانند اقتصاد، مقاومت، سبک زندگی، امنیت و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

خوشه دهم به مفهوم «فنون ارزیابی و تحلیل نظام اقتصاد مقاومتی» اختصاص یافت و مفاهیمی مانند تکنیک دیماتل، فرایند تحلیل شبکه‌ای، دلفی، تاپسیس، تأمین مالی، بانکداری اسلامی و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

خوشه یازدهم به مفهوم «نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی» اختصاص یافت. یکی از جنبه‌های مقوم اقتصاد مقاومتی، توسعه کارآفرینی و ایجاد شرایط مناسب برای توسعه کسب‌وکار است (ثنائی‌پور، ۱۳۹۸). مفاهیمی مانند کارآفرینی، رسانه، فضای مجازی، کسب‌وکار، کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

ساختار مفهوم اقتصاد مقاومتی با استفاده از نمودار راهبردی

پس از تشکیل ماتریس برای هرکدام از خوشه‌ها و فراخوانی آن در نرم‌افزار یوسی‌آی نت، نمره مرکزیت و تراکم خوشه‌ها مشخص و نمودار راهبردی ترسیم شد. لازم به ذکر است که مبدأ نمودار باتوجه به میانگین مرکزیت و تراکم خوشه‌ها به ترتیب بر روی $4/24$ و $0/424$ تنظیم شد. نمرات مربوط به تراکم و مرکزیت خوشه‌ها در جدول ۴ نمایش داده شده است.

خوشه سوم به مفهوم «شرکت‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی» اختصاص یافت. شرکت‌های دانش‌بنیان از مظاهر و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی است که می‌تواند اقتصاد مقاومتی را پایدارتر کند (تحصیلی و شفیعی توندی، ۱۳۹۵). مفاهیمی مانند دانش‌بنیان، تاب‌آوری، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، فرهنگ اقتصاد مقاومتی و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

خوشه چهارم به مفهوم «اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری» اختصاص یافت و مفاهیمی مانند سیاست‌های کلان، بیانات مقام معظم رهبری، حمایت از تولید ملی، ثبات اقتصادی، اقتصاد درون‌زا، عدالت اقتصادی و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

پنجمین خوشه به مفهوم «اقتصاد مقاومتی در متون درسی» اختصاص یافت. راه‌یابی مؤلفه‌های مهم اقتصاد مقاومتی به کتاب‌های درسی دانش‌آموزان برای آشنایی آنان با این مفهوم ضروری است (میرعرب رضی، ۱۴۰۱). مفاهیمی مانند برنامه درسی، اصلاح الگوی مصرف، مقاومت اقتصادی، آموزش و پرورش، تربیت اقتصادی و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

خوشه ششم به مفهوم «اقتصاد مردم‌محور» اختصاص یافت. در اقتصاد مردم‌محور همه مردم می‌توانند متولی امور اقتصادی بر مبنای قانون باشند و تمام گروه‌های فعال اقتصادی به هدف‌های اقتصادی خود دست یابند (کراری و همکاران، ۱۳۹۸). مفاهیمی مانند تولید ملی، تولید داخلی، اقتصاد مردم‌محور، امنیت غذایی، توسعه پایدار و غیره که در این خوشه هستند، در مقایسه با سایر مفاهیم از وزن بالاتری برخوردارند.

خوشه هفتم به مفهوم «اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی» اختصاص یافت. جمهوری اسلامی ایران می‌تواند از طریق به‌کارگیری رویکرد اقتصاد مقاومتی در تعامل تجاری با جهان، ضمن پیشبرد آرمان‌ها و اهداف با تهدیدات موجود، از جمله تحریم نیز مقابله کند (سیف و حافظیه، ۱۳۹۳). مفاهیمی مانند تحریم اقتصادی، راهبرد، امنیت اقتصادی، پدافند

جدول ۴- تراکم و مرکزیت خوشه‌های حاصل از تحلیل هم‌واژگانی حوزه اقتصاد مقاومتی

Table 4- Density and centrality of clusters resulting from the co-word analysis

شماره خوشه	نام خوشه	تراکم	مرکزیت
۱	اقتصاد مقاومتی	۰/۷۵۸	۱۱/۳۷۳
۲	اقتصاد اسلامی	۰/۳۹	۵/۴۶۷
۳	شرکت‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی	۰/۲۶۴	۳/۴۲۹
۴	اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری	۰/۲۵۶	۳/۰۷۷
۵	اقتصاد مقاومتی در متون درسی	۰/۳۴۵	۳/۴۵۵
۶	اقتصاد مردم‌محور	۰/۲۷۳	۲/۷۲۷
۷	اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی	۰/۴	۴
۸	نقش دانشگاه و نخبگان در اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری	۰/۳۷۸	۳/۴
۹	سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی	۰/۶۳۹	۵/۱۱۱
۱۰	فنون ارزیابی و تحلیل نظام اقتصاد مقاومتی	۰/۵۳۶	۳/۷۵
۱۱	نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی	۰/۸۵۷	۵/۱۴۳

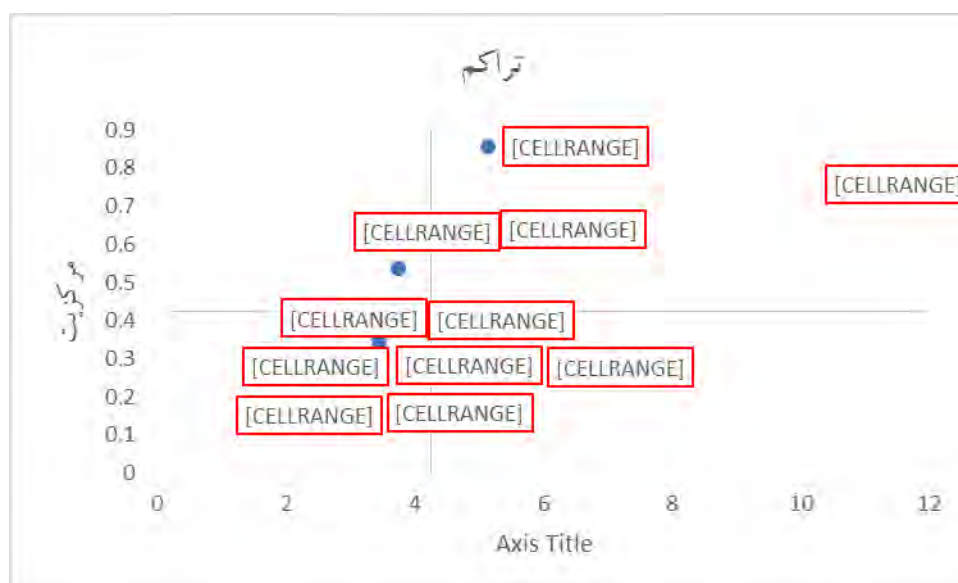
خوشه‌های اصلی بر بخش بزرگی از شبکه تمرکز دارند. خوشه‌ها در ربع دوم، همچنان منسجم هستند؛ اما از حالت مرکزیت درآمده‌اند و هرکدام بخش‌های تخصصی کوچک‌تری از حوزه پژوهش‌شده را نمایش می‌دهند. در ربع سوم خوشه‌ها ریزش می‌کنند؛ خوشه‌های این ربع، بخش‌های نوظهور یا زوال‌پذیر شبکه هستند و سرانجام، ربع چهارم حاوی خوشه‌هایی است که هنوز به بلوغ نرسیده‌اند؛ اما پتانسیل آن‌را دارند که به بخش‌های اصلی تبدیل شوند (Melcer et al., 2015; Khasseh et al., 2017).

خوشه ۱ با مقدار ۱۱/۳۷۳ بیشترین مرکزیت و خوشه ۱۱ با مقدار ۰/۸۵۷ بالاترین تراکم را داراست؛ این بدان معناست که ارتباط زیادی بین شبکه هم‌رخدادی مفاهیم این دو خوشه وجود دارد و بیشترین مرکزیت را از نظر نفوذ و ارتباط با سایر موضوعات در خوشه ۱ و همچنین پیونددهی در خوشه ۱۱ بیشتر از سایر خوشه‌ها داراست.

نمودار راهبردی، توصیف ارتباط درونی و همبستگی بین خوشه‌های موضوعی متفاوت است. در این نمودار بیشتر از محور افقی برای ارائه مرکزیت (میزان همبستگی خوشه‌ها) و از محور عمودی برای ارائه تراکم (میزان توان ارتباط درونی هر خوشه) استفاده می‌شود (Ke et al., 2013). ملسر^۱ و دیگران (2015) نمودار راهبردی را کوششی در جهت مصورسازی بهتر و نمایش بلوغ و انسجام خوشه‌های موضوعی در حوزه‌ای پژوهشی معرفی می‌کند.

همان‌گونه که از نمودار ۳ پیداست، نمودار راهبردی به چهار قسمت تقسیم می‌شود که هر قسمت یک‌ربع از نمودار را تشکیل می‌دهد. خوشه‌هایی که در ربع اول قرار می‌گیرند منسجم هستند و در حوزه پژوهش‌شده مرکزیت دارند. این

¹. Melcer

نمودار ۱- نمودار راهبردی حوزه اقتصاد مقاومتی

Fig 1- Strategic diagram of the resistance economy

نتیجه

این پژوهش با بهره‌گیری از روش کتاب‌سنجی و ترسیم نقشه علمی زمینه‌ای فراهم می‌کند تا نقشه علمی دقیق‌تری برای سیاست‌گذاران و پژوهشگران برای بهبود و اجرای موفق‌تر اقتصاد مقاومتی ارائه دهد. نتایج این پژوهش نشان داد که اقتصاد مقاومتی به عنوان خوشه اصلی و خوشه اقتصاد اسلامی خوش توسعه شناسایی شده است.

خوشه اقتصاد مقاومتی مفاهیمی را دربرمی‌گیرد که حول محور اصول اقتصاد مقاومتی و کاربردهای آن در بخش‌های مختلف شکل گرفته‌اند. مفاهیم کلیدی مانند اقتصاد مقاومتی، اقتصاد دانش‌بنیان و توسعه اقتصادی نشان‌دهنده تمرکز این خوشه بر مقاومت‌سازی ساختارهای اقتصادی است. این خوشه نمایانگر دیدگاهی جامع است که اقتصاد مقاومتی را به عنوان چارچوب عملیاتی برای توسعه و پایداری در حوزه‌های مختلف اقتصادی پیشنهاد می‌کند.

خوشه اقتصاد اسلامی بر مفاهیم مرتبط با اقتصاد اسلامی و نقش آن در شکل‌دهی به اقتصاد کشور تأکید دارد. مفاهیمی مانند اقتصاد اسلامی، اقتصاد ایران و نظام اقتصادی نشان‌دهنده تلاش برای ارائه مدلی مبتنی بر ارزش‌ها و اصول اسلامی هستند که بتواند به حل چالش‌های خاص اقتصادی ایران

باتوجه به نمودار راهبردی، ربع اول اقتصاد مقاومتی (۱)، سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی (۹)، نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی (۱۱) موضوع اصلی این بازه زمانی است. این خوشه‌ها منسجم هستند و در حوزه پژوهش‌شده مرکزیت دارند و بر بخش بزرگی از شبکه تمرکز دارند. خوشه فنون ارزیابی و تحلیل نظام اقتصاد مقاومتی (۱۰) از لحاظ اهمیت و تأثیر در حوزه پژوهش‌شده در مرتبه پایین‌تری در مقایسه با خوشه‌های ربع اول قرار گرفته است. این خوشه همچنان منسجم است؛ اما از حالت مرکزیت درآمده است و بخش تخصصی کوچک‌تری از حوزه پژوهش‌شده را نمایش می‌دهد. خوشه‌های شرکت‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی (۳)، اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری (۴)، اقتصاد مقاومتی در متون درسی (۵)، اقتصاد مردم‌محور (۶)، اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی (۷)، نقش دانشگاه و نخبگان در اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری (۸)، بخش‌های نوظهور یا زوال‌پذیر شبکه هستند. ربع چهارم، خوشه‌هایی هستند که هنوز به بلوغ نرسیده‌اند؛ اما پتانسیل آن را دارند که به بخش‌های اصلی تبدیل شوند که در این پژوهش اقتصاد اسلامی (۲) در این بخش قرار گرفته است.

کمک کند. در مجموع، این خوشه بیانگر تلفیق مبانی نظری اقتصاد اسلامی با چالش‌ها و فرصت‌های اقتصادی ایران است و می‌تواند نقشی محوری در گفتمان اقتصادی کشور ایفا کند. این یافته‌ها در راستای یافته‌های رحیمی کلور و حمزه‌ای (۱۳۹۷) و موسویان و بهاری (۱۳۹۲) است که نتایج آنها هم نشان بر هم‌پوشانی اقتصاد مقاومتی با اقتصاد اسلامی دارد و این خوشه نیز بر نیاز به تبلور عینی مؤلفه‌های اقتصاد اسلامی در سیاست‌های مقاومتی تأکید می‌کند.

نتایج پژوهش همچنین نشان داد خوشه‌های شرکت‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی (۳)، اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری (۴)، اقتصاد مقاومتی در متون درسی (۵)، اقتصاد مردم‌محور (۶)، اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی (۷)، نقش دانشگاه و نخبگان در اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری (۸) در زمره خوشه‌های نوظهور هستند. این یافته نشان می‌دهد که حوزه اقتصاد مقاومتی نیاز به پژوهش‌های جدید بیشتری دارد و نیز توجه برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران حوزه‌های پژوهشی را در جهت معرفی این حوزه در اولویت‌های پژوهشی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی می‌طلبد.

شرکت‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی (۳): این خوشه

به‌طور خاص بر استفاده از ظرفیت‌های دانش‌بنیان و نوآورانه برای دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی تمرکز دارد و تلاش می‌کند راه‌حل‌هایی پایدار و عملیاتی برای تقویت اقتصاد کشور ارائه دهد. این یافته‌ها با پژوهش‌های غفاری‌فرد و علمدار (۱۴۰۲) هم‌راستا است که نشان دادند سیاست‌گذاری در زمینه اقتصاد دانش‌بنیان در استان‌های کمتر توسعه‌یافته ضرورت دارد؛ به همین ترتیب، خوشه شرکت‌های دانش‌بنیان و اقتصاد مقاومتی نیز بر نقش دانش‌بنیان‌ها در تقویت تاب‌آوری اقتصادی تأکید دارد. براساس نتایج این پژوهش، سیاست‌گذاران اقتصادی باید با اتخاذ سیاست‌های عدالت‌بنیان و ارتقای شاخص‌های اقتصاد دانش‌بنیان، شاخص‌های اقتصاد مقاومتی را در استان‌ها به‌ویژه استان‌های کمتر توسعه‌یافته بهبود بخشند.

اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری (۴): این خوشه

بر نقش بیانات و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در هدایت و تدوین اصول اقتصاد مقاومتی تأکید دارد و نمایانگر دیدگاه عمیق و جامع رهبری درباره اقتصاد مقاومتی است و به‌طور خاص به سیاست‌ها، ابزارها و رویکردهای عملیاتی اشاره دارد که برای تحقق اهداف اقتصادی کشور ضروری هستند. این خوشه با پیشینه‌های موسویان و بهاری (۱۳۹۲) و پژوهش‌های مرتبط با تفسیر مفاهیم اقتصاد مقاومتی در بستر اسلامی ارتباط نزدیکی دارد. محور اصلی این خوشه، تأکیدات مقام معظم رهبری به استفاده از ظرفیت‌های داخلی و کاهش وابستگی به واردات است. با تحلیل نظام‌مند سخنان و سیاست‌های ارائه‌شده، امکان ترسیم خطوط راهنمایی برای جهت‌گیری‌های علمی و اجرایی آینده میسر خواهد بود.

اقتصاد مقاومتی در متون درسی (۵): این خوشه بر جایگاه

و نقش نظام آموزشی و برنامه‌های درسی در ترویج و نهادینه‌سازی مفاهیم اقتصاد مقاومتی تمرکز دارد. مفاهیمی مانند برنامه درسی، آموزش و پرورش و تربیت اقتصادی نشان‌دهنده اهمیت نظام آموزشی به‌عنوان بستر برای آموزش اصول و ارزش‌های اقتصادی به نسل‌های آینده هستند. این خوشه تلاش می‌کند اقتصاد مقاومتی را نه تنها به‌عنوان چارچوب اقتصادی، بلکه به‌عنوان فرهنگ و نگرش اجتماعی در متون درسی جای دهد. هرچند این خوشه هنوز در پیشینه‌های موجود به‌طور مستقیم بررسی نشده است؛ اما می‌توان آن را به یافته‌هایی مانند ضرورت گفتمان‌سازی (منظم قلعه‌جویی و همکاران، ۱۴۰۱) مرتبط دانست. پژوهش حاضر با طرح مبحث جایگاه اقتصاد مقاومتی در نظام آموزشی توانسته است نقش آموزش در تقویت این رویکرد را برجسته کند و مسیر آتی پژوهش در این حوزه را به پژوهشگران معرفی کند.

اقتصاد مردم‌محور (۶): این خوشه رویکردی جامع به

اقتصاد مردم‌محور دارد و مردم را از حاشیه به مرکز تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات اقتصادی منتقل می‌کند. در این دیدگاه مردم نه تنها مصرف‌کنندگان، بلکه بازیگران اصلی تولید، توزیع و توسعه اقتصادی به شمار می‌آیند. یافته‌های

چگونگی تأثیر رفتارهای فردی و اجتماعی در تحقق اهداف اقتصادی کشور. مفاهیم اقتصاد مقاومتی و جهاد اقتصادی در این خوشه نشان‌دهنده تلاشی برای ایجاد فرهنگ اقتصادی است که در آن افراد به‌طور فعال در راستای تقویت تولید داخلی، کاهش وابستگی‌ها و افزایش تاب‌آوری اقتصادی مشارکت کنند.

خوشه فنون ارزیابی و تحلیل نظام اقتصاد مقاومتی (۱۰):

می‌توانند به شناسایی نقاط قوت و ضعف سیستم اقتصادی کمک کنند و راه‌حل‌های استراتژیک برای بهبود عملکرد آن ارائه دهند. استفاده از تکنیک‌ها و مدل‌های تحلیلی مانند دیمتل، فرایند تحلیل شبکه‌ای و دلفی می‌تواند به تصمیم‌گیران کمک کند تا با شفافیت بیشتری سیستم‌های اقتصادی را تحلیل و شبیه‌سازی کنند.

نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی (۱۱): این خوشه بر

اهمیت کارآفرینی در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی تمرکز دارد و نقش کارآفرینی را در تقویت اقتصاد درون‌زا و مقاوم بررسی می‌کند. مفاهیمی مانند کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی و کسب‌وکار به‌طور خاص به این اشاره دارند که برای موفقیت در این نوع اقتصاد، باید بستری برای ایجاد و توسعه کسب‌وکارهای نوآورانه فراهم شود که بر پایه تولید داخلی و استفاده بهینه از منابع موجود استوار باشد.

خوشه نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی (۱۱) و سبک

زندگی و اقتصاد مقاومتی (۹): جزء خوشه‌های اصلی حوزه اقتصاد مقاومتی محسوب می‌شوند. این یافته در راستای پژوهش صفاهیه (۱۴۰۰) است که وی استفاده از ظرفیت‌های کارآفرینی در صنایع خاص مانند نشر را در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی می‌داند. پژوهش حاضر می‌تواند بر اهمیت آموزش و حمایت از کارآفرینان در تحقق اقتصاد مقاومتی متمرکز شود و الگوهای نوینی برای توانمندسازی کارآفرینان ارائه کند. همچنین، پژوهش حسن‌پور حیدری و همکاران (۲۰۲۴) که به نقش فرهنگ و سبک زندگی در توسعه ورزش و اقتصاد مقاومتی توجه کرد، با خوشه مربوط، مرتبط است. پژوهش حاضر نیز اهمیت سبک زندگی را در تغییر الگوی

صفاهیه (۱۴۰۰) در زمینه حمایت از نشر و دانش‌محور کردن صنعت، با خوشه اقتصاد مردم‌محور هم‌خوانی دارد؛ بنابراین، لزوم ایجاد زیرساخت برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های مردمی در صنایع مختلف ضروری است.

اقتصاد مقاومتی و تهدیدات خارجی (۷): بیانگر دیدگاهی

راهبردی است که در آن اقتصاد مقاومتی به‌عنوان راهبردی برای مقابله با تهدیدات خارجی و فشارهای بین‌المللی به‌ویژه تحریم‌های اقتصادی به کار گرفته می‌شود. ترکیب دیپلماسی، پدافند غیرعامل و بهره‌وری منابع داخلی، چارچوب جامعی برای مدیریت تهدیدات و تقویت امنیت اقتصادی کشور فراهم می‌آورد. نتایج پژوهش غفاری‌فرد و همکاران (۲۰۲۲) درباره تأثیر مثبت تحریم‌ها بر تجارت با افغانستان نشان داد که تحریم‌ها می‌توانند ظرفیت‌های داخلی را تقویت کنند. خوشه مربوط به تهدیدات خارجی نیز با تحلیل تاب‌آوری اقتصاد ملی در برابر فشارهای خارجی، یافته‌های پیشینه را گسترش می‌دهد.

خوشه نقش دانشگاه و نخبگان در اقتصاد مقاومتی از منظر

مقام معظم رهبری (۸): نمایانگر اهمیت آموزش عالی و نخبگان در گفتمان اقتصاد مقاومتی از منظر مقام معظم رهبری است. دانشگاه‌ها به‌عنوان مراکز تولید دانش و فرهنگ‌سازی و نخبگان به‌عنوان بازیگران اصلی در تحقق نوآوری و کارآفرینی، نقشی حیاتی در توسعه پایدار و مقاوم‌سازی اقتصاد دارند. این رویکرد با تأکید بر فناوری، شفافیت و مبارزه با فساد، بستری مناسب برای مشارکت مؤثر نخبگان در پیشبرد اهداف اقتصاد مقاومتی فراهم می‌کند. پژوهش منظم قلعه‌جوی و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد که شبکه‌های اجتماعی می‌توانند در گفتمان‌سازی برای اقتصاد مقاومتی نقش داشته باشند؛ درحالی‌که خوشه مربوط به دانشگاه و نخبگان نیز بر پتانسیل فکری و نهادی این گروه‌ها تأکید دارد. پژوهش حاضر این ارتباط را با بررسی تعاملات دانشگاه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و نخبگان تقویت می‌کند.

سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی (۹): این خوشه بر پیوند

میان سبک زندگی و اقتصاد مقاومتی تمرکز دارد، با تأکید بر

در کتب درسی گنجانده شود. استفاده از داستان‌های بومی، فعالیت‌های گروهی و عملی مانند طراحی الگوهای صرفه‌جویی یا معرفی محصولات داخلی می‌تواند به درک عمیق‌تر و کاربردی‌تر این مفاهیم کمک کرده و اقتصاد مقاومتی را به بخشی از سبک زندگی دانش‌آموزان و جامعه تبدیل کند.

منابع فارسی

- تحصیلی، ح. و شفیعی توندی، ف. (۱۳۹۵). پدیده شرکت‌های دانش‌بنیان و جایگاه و تأثیر آن در اقتصاد مقاومتی. همایش ملی شرکت‌های دانش‌بنیان فرصت‌ها و چالش‌ها و نقش آن در توسعه کشور، چابهار. <https://civilica.com/doc/714579>
- ثنائی‌پور، ه. (۱۳۹۸). توسعه کارآفرینی در چارچوب گفتمان اقتصاد مقاومتی: رویکردی فراترکیب. *مطالعات الگوی پیشرفت اسلامی/ایرانی*، ۷(۱۴)، ۴۲-۷۷. doi: 20.1001.1.23225645.1398.8.2.2.0
- دانش، ف. و قویدل، س. (۱۴۰۲). یک قرن مشارکت علمی پژوهشگران بروسلا و بروسوز: مطالعه علم‌سنجی. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۹(۱)، ۳۱۳-۳۴۰. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.24233773.1402.9.1.15.0>
- دانش، ف. و نعمت‌اللهی، ز. (۱۳۹۹). خوشه‌بندی مفاهیم و رویدادهای نوپدید سازمان‌دهی دانش. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۳(۲)، ۵۳-۸۵. <https://doi.org/10.30481/lis.2020.213568.1666>
- دانش، ف.؛ نعمت‌اللهی، ز. و محمودی، م. (۱۴۰۳). شبکه هم‌رخدادی واژگان کتاب‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی براساس نمایه‌های استنادی BKCI. *علم‌سنجی کاسپین*، ۱۱(۱)، ۳۸-۵۳. <http://dx.doi.org/10.22088/cjs.11.1.38>
- رحیمی کلور، ح. و حمزه‌ای، ن. (۱۳۹۷). بازخوانی مفهوم اقتصاد مقاومتی و معرفی الگویی کامل برای آن. *اقتصاد و بانکداری اسلامی*، ۷(۲۵)، ۳۱-۵۳. <http://mieaoi.ir/article-1-766-fa.html>
- رحیمی، ص.؛ سهیلی، ف. و خاصه، ع. ا. (۱۴۰۳). تحلیلی بر پژوهش‌های حوزه سواد در ایران: ساختار مفهومی سواد

مصرف و افزایش بهره‌وری می‌داند. سبک زندگی مقاومتی، شامل تغییر رفتار مصرفی، مدیریت منابع و ترویج فرهنگ تولید داخلی، به‌طور مستقیم با اهداف اقتصاد مقاومتی در کاهش وابستگی‌ها و تقویت تاب‌آوری مرتبط است. این خوشه نشان‌دهنده اهمیت اصلاح فرهنگ عمومی برای پشتیبانی از سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است.

برخی خوشه‌ها نمایانگر شکاف‌های پژوهشی هستند که ضرورت پرداختن به آنها در مطالعات آتی احساس می‌شود. این پژوهش می‌تواند نقشه‌ای جامع برای هدایت تحقیقات آینده و تقویت بدنه علمی در حوزه اقتصاد مقاومتی فراهم کند. خوشه‌هایی مانند «اقتصاد مقاومتی در متون درسی» و «نقش کارآفرینی در اقتصاد مقاومتی» نمایانگر ابعاد مغفولی هستند که نیازمند پژوهش‌های عمیق و دقیق هستند؛ به‌این ترتیب، پژوهش حاضر می‌تواند نقش کلیدی در تقویت بدنه علمی این حوزه و ارائه راهکارهای کاربردی ایفا کند. همچنین، باتوجه به یافته‌ها پیشنهاد می‌شود پژوهشگران مسیر پژوهش‌های خود را به سمت حوزه‌های نوظهوری سوق دهند که در این پژوهش شناسایی شده‌اند.

پیشنهادهای پژوهشی

باتوجه به اینکه بیشتر خوشه‌های شکل گرفته در این پژوهش در بخش حوزه‌های نوظهور قرار دارد، پس ضروری است که سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان حوزه اقتصاد مقاومتی اولویت‌های پژوهشی خود و سازمان‌های مطبوعشان را براساس این خوشه‌ها برنامه‌ریزی کنند و پژوهشگران این حوزه نیز مطالعات خود را به سمت این حوزه‌ها سوق دهند.

پیشنهادهای کاربردی

براساس خوشه‌های موضوعی حاصل از تحلیل هم‌واژگانی ازجمله خوشه اقتصاد مقاومتی در متون درسی پیشنهاد می‌شود مفاهیمی مانند خودکفایی، حمایت از تولید ملی و مصرف بهینه و غیره، متناسب با مقطع تحصیلی دانش‌آموزان

(۱۴۰۱). تحلیل استراتژیک گفتمان‌سازی اقتصاد مقاومتی با تأکید بر نقش شبکه‌های اجتماعی نوین. بررسی مسائل اجتماعی/ایران، ۱۳ (۲)، ۲۴۸-۲۲۹.
[10.22059/ijsp.2023.92834](https://doi.org/10.22059/ijsp.2023.92834)
 مقام معظم رهبری. (۱۶ شهریور ۱۳۸۹). بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از کارآفرینان سراسر کشور. سایت رهبری. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10077>
 موسویان، س. ع. و بهاری، ح. (۱۳۹۲). مدل قیمت‌گذاری بازار کالاها و خدمات در اقتصاد مقاومتی. اقتصاد و بانکداری اسلامی، ۲ (۵۴)، ۷۹-۱۲۲.
<http://mieaoi.ir/article-1-130-fa.html>
 میرعرب رضی، ر.؛ معافی، ف. ز. و ایزدی، ص. (۱۴۰۲). بررسی میزان توجه به شاخص‌های اقتصاد مقاومتی در کتاب‌های درسی دوره ابتدایی. برنامه درسی و آموزش یادگیرنده‌محور، ۲ (۱)، ۶۱-۷۴. doi: 10.22034/cipj.2022.52141.1047
 هادوی تهرانی، م. (۱۳۷۸). مکتب و نظام اقتصادی اسلام. خانه خرد.
<https://nosabooks.com/WebUI/book.aspx?simorgh=1&marckey=1383161&marckind=3>

References

- Chen, C. C., Wang, N. C., Tu, Y. F., & Lin, H. J. (2021). Research trends from a decade (2011–2020) for information literacy in higher education: Content and bibliometric mapping analysis. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 58(1), 48–59. <https://doi.org/10.1002/pra2.435>
- Danesh, F., & Ghavidel, S. (2023). A Century of scholarly collaboration by Brucella and Brucellosis researchers: A scientometric study. *Scientometrics Research Journal*, 9(1), 313–340. [In Persian]. <https://doi.org/10.22070/rscl.2021.14770.1514>
- Danesh, F., & Neamatollahi, Z. (2020). Clustering the concepts and emerging events of knowledge organization. *Library and Information Sciences*, 23(2), 53–85. [In Persian]. https://lis.aqr-libjournal.ir/article_104847.html?lang=en
- Danesh, F., Neamatollahi, Z., & Mahmoudi, M. (2024). Keyword co-occurrence network of library and information science books based on book citation index. *Caspian Journal Scientometrics*, 11(1), 38–53. [In Persian]. <http://dx.doi.org/10.22088/cjs.11.1.38>
- Ding, Y., Chowdhury, G. G., & Foo, S. (2001). Bibliometric cartography of information retrieval research by using co-word analysis. *Information*

- در نمایه استنادی علوم ایران. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲۷ (۴)، ۲۸۱-۲۸۹. doi: 10.30481/lis.2024.474041.2189
- رحیمی، ص.؛ سهیلی، ف. و شرفی، ن. (۱۴۰۰). شناسایی و تحلیل ساختار دانشی مطالعات آموزش عالی ایران براساس تحلیل شبکه هم‌واژگانی مقالات در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام. مطالعات برنامه درسی آموزش عالی، ۱۲ (۲۴)، ۳۱۳-۳۳۱.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25382241.1400.12.24.12.4>
 رحیمی، ص.؛ سهیلی، ف.؛ امینی‌نیا، ی. و دانش، ف. (۱۳۹۹). شناسایی مفاهیم نوظهور و کشف ساختار دانش حوزه سردردهای ضربان‌دار. مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۷ (۴)، ۱۸۹-۱۹۸.
<https://doi.org/10.22122/him.v17i4.4132>
 سیف، ا. و حافظیه، ع. ا. (۱۳۹۳). راهبردهای تجارت بین‌الملل اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران. مطالعات راهبردی بسیج، ۱۶ (۶۰)، ۱۸۳-۲۱۶.
<https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735501.1392.16.60.6.0>
 صفاهیه، ه. (۱۴۰۰). راهکارهای تحقق اقتصاد مقاومتی در صنعت چاپ و نشر کتاب از دیدگاه ناشران. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۲۴ (۱)، ۲۷-۴۹. doi: 10.30481/lis.2020.211046.1659
 غفاری‌فرد، م. و علمدار، غ. ع. (۱۴۰۲). سنجش وضعیت محورهای اقتصاد مقاومتی در استان‌های مختلف ایران. اقتصاد و بانکداری اسلامی، ۱۲ (۴۲)، ۲۱۱-۲۳۸.
<http://mieaoi.ir/article-1-1054-fa.html>
 فلاح، م. ر.؛ لسانی، س. ح. و اسماعیل‌زاده، ف. (۱۴۰۱). بررسی پیش‌شرط‌های اجرای موفق اقتصاد مقاومتی صنعت نفت. اقتصاد و بانکداری اسلامی، ۱۱ (۴۰)، ۲۳۹-۲۶۶.
<http://mieaoi.ir/article-1-1037-fa.html>
 کراری، م.؛ امام‌جمعه‌زاده، س. ج. و مقتدایی، ع. (۱۳۹۸). تحقق مردم‌سالاری دینی از رهگذر اقتصاد مردم‌محور در ایران مطالعه موردی: شناسایی مشکلات بخش تعاون استان اصفهان. رهیافت انقلاب اسلامی، ۱۳ (۴۷)، ۲۳-۴۲.
https://www.rahyaftjournal.ir/article_95509.html
 منظم قلعه‌جوقی، س.؛ حسینی‌دانا، ح. ر. و محمدی، ا.

- Information Processing & Management, 53(3), 705-720. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2017.02.001>
- Kumar, V. M. V., & Kumar, J. P. S. (2023). Insights on financial literacy: A bibliometric analysis. *Managerial Finance*, 49(7), 1169-1201. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/mf-08-2022-0371/full/html>
- Ke, W., Yunjiang, X., Xiao, L., & Weichan, L. (2013). Analysis on current research of supernetwork through knowledge mapping method. In M. Wang (Ed.), *Knowledge Science, Engineering and Management* (pp. 538-549). Springer. DOI:10.1007/978-3-642-39787-5_45
- Li, Y., Chen, Y., & Wang, Q. (2021). Evolution and diffusion of information literacy topics. *Scientometrics*, 126(5), 4195-4224. DOI: 10.1007/s11192-021-03925-y
- Liu, X., & Liu, Z. (2019). Knowledge engineering research topic mining based on co-word analysis. *The 31st International Conference on Software Engineering and Knowledge Engineering*, USA. <https://www.researchgate.net/publication/335152951>
- Melcer, E., Nguyen, T. H. D., Chen, Z., Canossa, A., El-Nasr, M. S., & Isbister, K. (2015). Games research today: Analyzing the academic landscape 2000-2014. In *Proceedings of the 10th International Conference on the Foundations of Digital Games*, At Pacific Grove, CA, USA <https://adk.elsevierpure.com/en/publications/games-research-today-analyzing-the-academic-landscape-2000-2014>
- Mirabrazzi, R., Moafi, F. Z., & Izadi, S. (2022). Investigating the level of attention to the indicators of Resistive economy in elementary school textbooks. *Learner-based Curriculum and Instruction Journal*, 2(1), 61-74. [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/cipj.2022.52141.1047>
- Monazam-Ghalejugh, S., Hoseinidana, H. R., & Mohammadi, A. (2023). Strategic analysis of discourse creation of resistance economy in modern social networks. *Journal of Social Problems of Iran*, 13(2), 229-248. [In Persian]. doi: 10.22059/ijsp.2023.92834
- Mousavian, S. A., & Bahari, H. (2013). The market pricing model of goods and services in the resistance economy. *Journal of Islamic Economics & Banking*, 2(4-5), 79-122. [In Persian]. <http://mieaoi.ir/article-1-130-fa.html>
- Onyancha, O. B. (2020). Knowledge visualization and mapping of information literacy. *International Federation of Library Associations and Institutions*, 46(2), 107-123. <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0340035220906536>
- Park, H., Kim, H. S., & Park, H. W. (2021). A scientometric study of digital literacy, ICT literacy, information literacy, and media literacy. *Journal of Data and Information Science*, 6(2), 116-138. <https://doi.org/10.2478/jdis-2021-0001>
- Processing and Management, 37(6), 817-842. [https://doi.org/10.1016/S0306-4573\(00\)00051-0](https://doi.org/10.1016/S0306-4573(00)00051-0)
- Fallah, M. R., Lesani, S. H., & Esmaeizade, F. (2022). Investigating the preconditions for the successful implementation of the resistance economy of the oil industry. *Journal of Islamic Economics & Banking*, 11(40), 239-266. [In Persian]. <http://mieaoi.ir/article-1-1037-fa.html>
- Ghaffaryard, M., & Alamdar, G. A. (2023). Determining and assessing the situation of the aspects of the resistance economy in Different Province of Iran. *Journal of Islamic Economics & Banking*, 12(42), 211-238. [In Persian]. <http://mieaoi.ir/article-1-1054-fa.html>
- Hadavitehrani, M. (1999). *The Islamic School and Economic System*. khaneh khrrad. [In Persian]. <https://nosabooks.com/WebUI/book.aspx?simorgh=1&marckey=1383161&marckind=3>
- Hassanpourheydari, A., Alavi, S. H., & Sanaei, M. (2024). The development model of Iran's riding clubs with a resistance economy approach. *Research in Sport Management and Marketing*, 5(4), 73-83. <https://doi.org/10.22098/rsmm.2024.14873.1337>
- Hicks, A., McKinney, P., Inskip, C., Walton, G., & Lloyd, A. (2023). Leveraging information literacy: Mapping the conceptual influence and appropriation of information literacy in other disciplinary landscapes. *Journal of Librarianship and Information Science*, 55(3), 548-566. <https://doi.org/10.1177/0961006221090677>
- Jalilipiran, S., & Soleymanidorch, M. (2015). Resistance economy in international law. *International Journal of Humanities and Cultural Studies*, 646-653. <https://text2fa.ir/wp-content/uploads/Text2fa.ir-Resistance-Economy-in-International.pdf>
- Kaab, A., Hashemizadeh, F., & Varnaseri, A. (2021). Resistive Economy in Iran: Challenges and Prospects. *International Journal of Resistive Economics*, 9(2), 75-84. https://www.oajre.ir/article_141872.html
- Kalb, Z. (2024). Mobilized resilience and development under sanctions in Iran. *Development and Change*, 55(5), 933-964. <https://doi.org/10.1111/dech.12859>
- Karari, M., Imamjumezadeh, S. J., & Moghtadaie, A. (2019). Realization of religious democracy through the people centered economy in Iran in the with emphasis on public policy process case study: Identifying problems of the cooperative sector (focusing on Isfahan province) and providing a solution. *The Islamic Revolution Approach*, 13(47), 23-42. [In Persian]. https://www.rahyafjournal.ir/article_95509.html?lang=f a
- Khasseh, A. A., Soheili, F., Sharifmoghaddam, H., & Mousavichelak, A. (2017). Intellectual structure of knowledge of imetrics: A co-word analysis.

- Library and Information Sciences*, 24(1), 27-49. [In Persian]. https://lis.aqr-libjournal.ir/article_106908.html?lang=en
- Sanaeepour, H. (2020). Development of entrepreneurship within the framework of resilience economics discourse: A meta-synthesis approach. *Iranian Pattern of Progress*, 7(14), 42-77. [In Persian]. <https://doi.org/20.1001.1.23225645.1398.8.2.2.0>
- Seif, A., & Hafezieh, A. A. (2014). International trade strategies of the resistance economy of the Islamic Republic of Iran. *Basij Strategic Studies*, 16(60), 183-216. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.1735501.1392.16.60.6.0>
- Shollapur, M., Hulagabali, S. C., & Kolle, S. R. (2023). Global research on financial literacy: A bibliometric analysis. *Journal of Library & Information Technology*, 43(3), 157-163. DOI: 10.14429/djlit.43.3.18436
- Supreme Leader (2010). Statements of the supreme leader in a meeting with a group of entrepreneurs from across the country. Leader's website. [In Persian]. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=10077>
- Tahsili, H., & Shafieitonderi, F. (2016). The knowledge-based companies and Its position and impact in the resistance economy. *National Conference on Knowledge-Based Organizations Opportunities? Challenges and Their Role in National Development in Iran*, Chabahar. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/714579>
- Wang, X., Liu, J., & Sheng, F. (2015). *Analysis of hotspots in the field of domestic knowledge discovery based on co-word analysis method*. In Z. Zhang, Z. Shen, J. Zhang, & R. Zhang (Eds.), *LISS 2014* (PP. 643-649). Springer. DOI:10.2478/cait-2014-0051
- Paucar-Caceres, A., Vílchez-Román, C., & Quispe-Prieto, S. (2023). Health literacy concepts, themes, and research trends globally and in Latin America and the Caribbean: A bibliometric review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(22), 7084. DOI:10.3390/ijerph20227084
- Pinto, M., Fernandez-Pascual, R., Caballero-Mariscal, D., & Sales, D. (2020). Information literacy trends in higher education (2006–2019): Visualizing the emerging field of mobile information literacy. *Scientometrics*, 124, 1479–1510. DOI: 10.1007/s11192-020-03523-4
- Rahimikalar, H., & Hamzehei, N. (2019). Rereading the concept of resistance economy and introducing a complete model for it. *Journal of Islamic Economics & Banking*, 7(25), 31-53. [In Persian]. <http://mieaoi.ir/article-1-766-en.html>
- Rahimi, S., Soheili, F., & Khasseh, A. A. (2024). An analysis of literacy research in Iran: The conceptual structure of literacy in Islamic World Science Citation Center. *Library and Information Sciences*, 27(4), 1-28. [In Persian]. doi: 10.30481/lis.2024.474041.2189
- Rahimi, S., Soheili, F., & Sharafi, N. (2022). Knowledge structure of Iranian higher education studies based on co-word network analysis in ISC database. *Journal of Higher Education Curriculum Studies*, 12(24), 313-331.. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.25382241.1400.12.24.12.4>
- Rahimi, S., Soheili, F., Amininia, Y., & Danesh, F. (2020). Identifying emerging areas and map scientific structure of throbbing headaches. *Health Information Management*, 17(4), 189-198. [In Persian]. <https://doi.org/10.22122/him.v17i4.4132>
- Safahieh, H. (2021). Realizing resistance economy in book publishing industry: Publisher's perspective.

